

Szervezeti koncepciók - gondolatok küldöttgyűlés után

/Czukur József IV. évfolyam/

A JATE Állam- és Jogtudományi Karának KISZ szervezete 1981. március 5-én tartotta küldöttgyűlését. A beszámoló és a kongresszusi levél vitájával kapcsolatban körvonalazódtak azok a kérdések, amelyekről az "Uj Impulzus" lapjain is kívánunk szólni, előre bocsátva, hogy nem minden vonatkozásban végig gondolt elképzelésről van szó, hanem egy olyan koncepció vázát kívánjuk megadni, amely véleményünk /régi és új kari vezetőség/ szerint tartalmában helyesen felel meg a küldöttgyűlésen a szervezeti változtatással kapcsolatosan megfogalmazott igényeknek.

1. kérdés: Miért kell szervezeti változtatás?

Elméleti oldalról: A formaváltozás igénye mindig akkor jelentkezik a szervezet életében, ha az általa megfogalmazott célok elérésére kialakított strukturában már nem tud megfelelően működni. A KISZ vonatkozásában ez azt jelenti, hogy az áprilisi határozat által megfogalmazott követelményrendszer mennyiben tudott a felsőoktatás területén működő KISZ szervezetek munkavégzésének tartalmává válni. Véleményünk szerint a határozat lényegi mondanivalója: a közösségi és egyéni munka kollektív értékelése helyes volt és továbbra is fenn kell tartani, de a tartalomra épülve olyan szervezeti keretek alakultak ki, amelyek végző hatásukban akadályává váltak a - szervezeti célkitűzés - mozgalmi jelleg erősítésének. /Egyéni vállalások sematizmusa, tervezési rendszer hibái, az irányító és irányított szintek között - a "kivülről" történő feladatadással és "értelmes" feladatvállalással - csökkent, illetve hiányzott a társadalmi, alapszervezeti ellenőrzés, kontroll./

Összegzés: Olyan szervezeti rend alakult ki, amely kezdeti működésében - amikor még a szervezet önmaga "átalakításával" volt "elfoglalva" - nem mutatta meg hiányosságait, de az 1977-78-79-es években egyre világosabbá vált a különböző szintű vezetőségek számára /egyetemi bizottság, kari vezetőség/ hogy pl. az 1970-es MSZMP Ifjúságpolitikai Határozat vagy az említett 1974-es KISZ KB határozat által megfogalmazott társadalmi elvárásokat a kialakult szervezeti felépítés és ennek megfelelő munkamódszer torz módon közvetíti. Ezt támasztja alá, hogy a határozat által elérni kívánt céllal éppen ellentétesen, a fent jelzett időszak-tól kezdődően erősödtek fel az alapszervezetek "funkciózavarai" /egyfelől a közösségfejlesztés igénye, másfelől már a saját tagjával szemben sem tudja a kívülről támasztott követelményeket - amely egy közösségként létező alapszervezetet tételez fel - értékeket, egyéni vállalásokat érvényesíteni, mert a csoportnak már saját tagja vonatkozásában sincs erkölcsi monopóliuma /lázult a szervezeti fegyelem, egyes esetekben a bomlás jegyei mutatkoztak. Ennek egyik hatásaként a gyengébben dolgozó KISZ szervezetekben elsősorban az önfenntartás, a szervezeti létezés követelménye fogalmazódott meg, aminek nem elhanyagolható következményeként a szervezeti élet demokratizmusa csökkent, illetve torz módon érvényesült. /"Elszakadnak a vezetőségek az alapszervezetektől"./ Hangsúlyozzuk, hogy ez a folyamat mintegy objektívizálódva, a mindenkor működő vezetőségektől függetlenül hatott

nem ebben a mozgalmi évben alakult ki, és a partikuláris kezdeményezések csak részsikereket értek el. Különösen súlyossá vált a helyzet, akkor amikor az 1977-es érdekvédelmi határozatot követően a funkcionálásra kényszerített szervezeti rendszerben kellett működtetni a jogositványokat. /Pl.: általános nézet, hogy a vezetőség nem veszi figyelembe a tagok véleményét, Ennek magyarázata az, hogy a kialakult szervezeti rendszerben az operatív és a sokszor adminisztratív feladatokkal túlterhelt /évenkénti akcióprogramok, tagkönyvérvényesítés, munkaterv, ajánlások, alapszervezetek ellenőrzése stb./ vezetőségeknek kellett a jogositványok koncentrálódása miatt a fontosságában első helyre került érdekképviseletet, védelmet ellátni./

Ilyen körülmények között az alapszervezeti munka tartalmi kibontakoztatására különféle koncepciókat alakítottak ki, melyeknek három nagy csoportja körvonalazható:

a/ az alaptevékenységből - tanulói viszony - kiindulva kizárólag a szociális és tanulmányi érdekvédelem feladatainak az előtérbe állításával kell a szervezethez tartozás érzését helyreállítani. E nézet hibája kettős. Egyfelől abból a feltevésebből indul ki, hogy a tagság automatikusan belátja az érdekvédelem fontosságát és ennek mintegy következményeként az aktív KISZ élet szükségességét. Másfelől lemond a közösségfejlesztés-nevelő funkció - követelményéről, azt önmagától megvalósulónak véli. /Szűkebb értelemben vett politikai funkció abszolútizálása./

b/ A kiutkeresés másik iránya - és erre a jelen időszakban a JATE-én is van példa - a KISZ politikai feladatának lényegként a közösségi nevelést jelöli meg. Ez azokban az elképzelésekben jutott kifejezésre, amelyek szerint az intézményei KISZ szervezet legfontosabb feladata a tagság valamennyi közösségi tevékenység formájának szervezeti vagy szervezeti keretek közötti irányítása, fejlesztése: az alapszervezetek számára kell megfogalmazni olyan komplex feladatrendszert, vagy intézményi tervet, amely segíti a közösség fejlődését. E nézet hibája: eltulozza az alapszervezet másik funkciójának a nevelésnek a jelentőségét, és amennyiben e szervezeti változtatáshoz kapcsolódva jelenik meg - érdeklődési, un. hasznos tevékenységirányoknak megfelelő szerveződés - figyelmen kívül hagyja a vertikális szervezet időlegességét, a középiskolai KISZ szervezeteken belüli csődjét. /Nem véletlen, hogy a legutóbbi időkben ennek az elképzelések igen nagyszámu követője akad, hiszen az a generáció, amely alakította a középiskolai vertikális alapszervezeteket, ennek "politikai" élményét nem feledve nem tud elszakadni az egyszer már "bevált" megoldástól./ Súlyosabb tartalmi hiányossága, hogy ezekben az elképzelésekben elmosódik a különbség a formalizált csoport /a KISZ mint szervezet/ és az informális /érdeklődés, szimpátia alapon való/ szerveződés között, azt feltételezi, hogy az alapszervezeteknek elengedhetetlen fogalmi jelene a közösség, ennek hiányában nincs értelmes politikai cselekvés, az elsődleges és másodlagos szerveződés véletlen egybeesését tekinti törvényszerűnek.

c/ A harmadik elképzelés helyesen abból indul ki, hogy hosszabb távon nem választható el egymástól a politikai és nevelő funkció. Hogy a kettő közül melyiket kell hangsúlyozni, taktikai kérdés. Ebből következően olyan társadalmi szituációban, amikor a KISZ-nek fontosabb társadalmi és szervezeti elvárásoknak kell

megfelelnie, indokoltnak tűnik a politikai funkció előtérbe állítása és az ennek megfelelő szervezeti átalakítás megvalósítása.

2. kérdés: Milyen szervezeti átalakítás kell?

Mindenek előtt olyan átalakításra van szükség, ami megfelel a társadalmi igényeknek és nem veszélyezteti a szervezet létét, de rugalmasan tud alkalmazkodni a változó társadalompolitikai szituációkhoz. A strukturamódosítást a szervezet belső igénye mellett szükségessé teszik azok a társadalmi folyamatok, amelyek a hetvenes évek közepétől hatásmechanizmusukban a politikai felépítményt, így a KISZ-t is alakították, vagy a változásra ösztönzik. Ezek fő vonalaikban a következők: /a felsőoktatás területén/

- Az elmúlt időszakban /1975-től/ jelentősen javultak a hallgatók életfeltételei, szociális összetételben pedig stagnálás következett be, melyek következtében a kielégítésre váró szükségletek skálája és minősége is szélesedett és más lett. Az ifjúság nevelését felvállaló intézmények között - beleértve a KISZ-t is - erőteljesebben jelentkezik a hatékonyabb munkamegosztásra való törekvés. Ugyanakkor a KISZ már nem rendelkezik sem a szükségletkielégítés, sem a nevelés területén olyan eszközökkel, amelyek számára korábban monopolhelyzetet biztosítottak. /Pl.: a klubmozgalom, ifjúsági házak, korábban egyértelmű KISZ-es irányítás alatt bontakoztak ki, illetve működtek./

- A szocialista demokrácia szélesedésével a politikai eszközök és ezek alkalmazásának differenciáltabb módszerei még nem alakultak ki, és a felülről történő politizálás egyre gyakrabban ütközik társadalmi ellentmondásokba, előtérbe kerül az érdekek konfliktusos egyeztetésének politikája.

- A KISZ-től a párt és az állami, társadalmi szervek fokozottabb érdekközvetítést, aktívabb kezdeményezést várnak.

- A szövetség mint tömegszervezet a társadalmi ellentmondásokat, /pl.: az ifjúság szociális helyzetének várható relatív romlását/ belső viszonyaiban is megéli, ugyancsak ilyen módon hatnak rá a felsőoktatás ellentmondásai.

Ebben a helyzetben tehát csak olyan szervezeti változtatás képzelhető el, amely a szűkebb és tágabb értelemben vett politikai funkció hatékony gyakorlását lehetővé teszi. Ugyanakkor a politikai cselekvés olyan reális kereteit adják, amelyek egyben előmozdítói lehetnek a közösségfejlesztő követelmények megvalósításának. A megválaszolendő kérdés tehát nem az, hogy az alapszervezet jó közösség-e, hanem rendelkezik-e azokkal az eszközökkel, amelyek lehetővé teszik a beleszólást az intézményi viszonyok alakításába, saját helyzetének megváltoztatásába.

Összegzés: A vázolt követelmények megvalósításához nem szükséges a szervezet szétzúzása, az alapszervezetek "feloszlátása", hanem éppen ellenkezőleg a korábbi követelmény - és ilyen módon vezetőségcentrikus szervezet helyett az áprilisi határozat tartalmának valóban megfelelő, alapszervezetközpontu struktúra kell.

Ezért az általunk helyesnek tartott szervezeti változtatásnak nagyvonalakban a következőknek kell megfelelnie:

a/ Politikailag különösen érzékeny tagság kell, amit egyébként maga az átalakítás is ösztönöz, nem is beszélve a hallgatói szociális és egyéb társadalmi körülmények hatásairól.

b/ Tapasztalt, politikailag felkészült KISZ vezetőség, amelynek feladatai elsősorban operatív, érdekoriantáló /politikai tudatformálás, ugyanis itt van fontos szerepe a nevelő funkciónak, amely megvalósításában a jelenleginél rugalmasabb tervezési rendszert tételez fel/ és közvetítő jellegűek.

c/ Meg kell szüntetni a kari alapszervezetek jelenlegi szétaprózottságát, az "új" szerződésnek az alapviszonyt figyelembe véve továbbra is tanulócsoportokra /kettő vagy három csoport együtt egy alapszervezet/ kell épülnie, ami kiegészül azzal,

d/ hogy a kollégistáknak - sajátos érdekelttség - lehetőséget kell teremteni horizontális módon /évfolyamonként/ az önálló szerveződésre.

e/ A kari vezetőség által képviselt jogositványokat úgy kell megosztani, hogy azok döntő részét az alapszervezetek közvetlenül gyakorolhassák /pl.: diákszemélyiség összehívásának joga stb./

f/ Lehetőséget kell teremteni arra, hogy a KISZ alapszervezetek intézményesen kapcsolódhassanak a demokratizmus kari fórumaihoz /pl.: kari tanács, oktatási és nevelési bizottság stb./

g/ Ki kell alakítani az oktatói- és hallgatói pártcsoportok és a KISZ alapszervezetek "együttpolitizálásának" működőképes formáit.

h/ Át kell gondolni egy ilyen rendszerben a vezetőség feladatait, ami lehet pl. a "kifelé", illetve "felfelé" politizálás, illetve egy rugalmasabb tervezési szisztémában reális követelménytámasztás /feladatadás/ az alapszervezeteknek.

Továbbá koordináló szerep, az állami vezetéssel való folyamatos kapcsolattartás stb. Az előbbiak elsősorban a nevelő funkció erősítését szolgálnák.

Csak ilyen szervezet:

- képes politikaalakító szerepvállalásra, tagsága kommunista szellemben történő nevelése érdekében,

- tudja felkészíteni /nevelni/ tagjait az értelmiségi funkciók megvalósítására,

- valósíthatja meg tartalmasan önálló módon intézményi szinten az érdekképviseleti tevékenységet,

- képes jól felkészült vezetőséggel politikai tevékenységét intézményen kívüli viszonyokra is kiterjeszteni, alkotó módon hozzájárulni az oktatásfejlesztési munkálatokhoz, partnerként részt venni abban az állami vezetés mellett.